

KESKUSKAUPPAKAMARI
Tilintarkastuslautakunta

VUODEN 2007 KHT-TUTKINNON
ARVOSTELUPERUSTEET

Vahvistettu 22.11.2007

KHT-TUTKINTO 2007**1-OSA****HYVÄ TILINTARKASTUSTAPA JA HYVÄ KIRJANPITOTAPA****Tehtävä 1 (10 pistettä)**

1.1. (yhteensä 4,0 pistettä)

Laaditusta toimeksiantokirjeestä tulee ilmetä seuraavat asiat:

- Kenelle toimeksiantokirje tullaan osoittamaan (hallitus/toimitusjohtaja) (0,1 pistettä).
- Toimeksiantokirjeen perusta:
KHT-yhdistyksen julkaiseman ”Tilintarkastusalan standardit ja suositukset 2007” -teoksen tilintarkastussuositus (jatkossa ”tilintarkastussuositus”) 800 kohta 3: Ennen erityistä tarkoitusta varten suoritettavan tarkastustoimeksiannon vastaanottamista tilintarkastajan tulisi varmistua siitä, että asiakkaan kanssa on sovittu tarkasti toimeksiannon luonteesta sekä annettavan kertomuksen muodosta ja sisällöstä. Vastauksena on hyväksytty myös yleisluonteista tarkastusta koskevan suosituksen 910 kohta 8. Toimeksiannon luonne tässä nimenomaisessa tapauksessa tulee määritellä toimeksiantokirjeessä (Tekes-tilityksen tarkastus/yleisluontoinen tarkastus). (0,7 pistettä)
- Toimeksiannon luonne ja laajuus:
Tilintarkastussuositus 800 kohta 4: Tarkoitus, johon tarkastettavaa tietoa tullaan käyttämään ja kuka sitä todennäköisesti käyttää. Toimeksiantokirjeessä tulee huomioida, että kertomus annetaan Tekesille eikä kolmansille osapuolille (0,4 pistettä). Vastauksena on hyväksytty myös yleisluonteista tarkastusta koskevan suosituksen 910 kohta 12. Tarkastuksen laajuus tulee määritellä asianmukaisesti ottaen huomioon tarkastettava materiaali ja tarkastuksen tavoitteet. (0,3 pistettä)
(yhteensä 0,7 pistettä)
- Annettavan kertomuksen muoto ja sisältö:
Tilintarkastussuositus 800 kohta 5: Kertomuksen perusosat (0,4 pistettä). Toimeksiantokirjeessä on tuotava esille, että koska kyseessä on määrämuotoinen kertomus, sitä voidaan joutua tarvittaessa muokkaamaan. (0,2 pistettä)
(yhteensä 0,6 pistettä)
- Toimeksiannon ehdot:
Johdon vastuu (0,4 pistettä)
Tilintarkastajan rajoittamaton pääsy kaikkeen aineistoon ja tietoon, jonka hän haluaa saada käyttöönsä yleisluonteisen tarkastuksen yhteydessä. (0,3 pistettä).
Maininta siitä, että toimeksianto ei tuo välttämättä esille virheitä, laittomuuksia tai muita rikkomuksia (0,3 pistettä).
Maininta siitä, että kyseessä ei ole tilintarkastus eikä sen perusteella anneta lausuntoa tilintarkastuksesta (0,3 pistettä).
Palkkio (0,4 pistettä)
(Yhteensä 1,7 pistettä)
- Päiväys ja allekirjoitus (0,2 pistettä)

1.2. (yhteensä 3,0 pistettä)

Tarkastuskertomuksessa on käytetty pohjana KHT-yhdistyksen ”Tilintarkastusalan kertomukset ja lausunnot” -teokseen sisältyvän III luvun kohdan 6.1 (Tekes-tilitykset) mukaista lausuntomallia.

Myös muut lausuntomallit on hyväksytty vastauksena, jos niistä käyvät oikein ilmi vastaavat asiat kuin tilintarkastussuosituksen 800 kohdasta 5. (0,5 pistettä)

Tarkastuskertomuksessa on mainittu oikean yrityksen rahoituspäätös (Teknogum Oy). Vastauksessa on hyväksytty myös Highplast Oyj:n mainitseminen, koska Teknogum Oy on sulautunut emoyhtiö Highplast Oyj:hin vuoden 2006 kesäkuun alussa. (0,3 pistettä)

Projektinnumero 88976-04 ja projektin kesto 7.12.2005–13.6.2007 ovat tarkastuskertomuksessa oikein (0,1 pistettä).

Päiväys ja allekirjoitukset ovat oikein (0,1 pistettä).

Lausunnon tulee olla mukautettu, koska RAKA-projektille tilitetyt kustannukset tulee esittää arvonlisäverolla vähennettyinä (TEKESin yleisten ehtojen kohdan 4 mukaiset hyväksyttävät kustannukset) (2,0 pistettä).

1.3 a) (yhteensä 1,5 pistettä)

Tilanteessa ei ole pakko tehdä lainkaan oikaisukirjauksia (0,5 pistettä).

IAS 20.24:n mukaan hyödykkeisiin liittyvät julkiset avustukset, mukaan lukien muuna kuin rahana käypään arvoon saatavat avustukset, esitetään taseessa joko merkitsemällä avustus taseen vastattaviin tuloennakoksi tai vähentämällä se hyödykkeen kirjanpitoarvoa määritettäessä. Tässä tapauksessa on käytetty jälkimmäistä tapaa, joka näin ollen on hyväksytty myös IFRS-tilinpäätöstä laadittaessa. (1,0 piste)

1.3 b) (yhteensä 1,5 pistettä)

Seuraavat tehtävässä annetut tiedot tulee huomioida toimintakertomusta laadittaessa:

- Hallituksen arviot korkeateknologian tuotteiden tuotannon siirtämisellä halvemmän työvoiman maihin, vaikka hallitus ei vielä tehnyt päätöstä asian suhteen.

Perustelu: Tilinpäätösdirektiivin¹ 46 artiklan 2-kohdan b-alakohdan mukaan "toimintakertomukseen on sisällytettävä tiedot todennäköisestä tulevasta kehityksestä". Myös viittaus KPL 3:1.6:een on hyväksytty, koska se on johdettu kyseisestä tilinpäätösdirektiivistä (0,6 pistettä).

- Emoyrityksen liike-tulos on ollut tappiollinen koko kolmen vuoden toimintansa ajan. Toimialalla on runsaasti kilpailua. Muut kotimaiset toimijat ovat siirtäneet tuotantoaan ulkomaille ns. halvan työvoiman maihin, ja ne pystyvät polkemaan hintoja tällä tavalla alas. Muun muassa liiketoiminnan riskit ovat kasvaneet tämän takia.

Perustelu: Tilinpäätösdirektiivin 46 artiklan 1-kohdan a-alakohdan 1 kappaleen mukaan "toimintakertomuksessa on oltava ainakin oikean kuvan antava selostus yhtiön liiketoiminnan kehittymisestä ja tuloksesta sekä yhtiön tilasta, mukaan luettuna kuvaus sen merkittävimmistä tulevista riskeistä ja epävarmuustekijöistä". Myös viittaus KPL 3:1.5:een on hyväksytty, koska pykälä on johdettu tilinpäätösdirektiivistä.

¹ Tehtävässä "tilinpäätösdirektiivillä" tarkoitetaan neljättä neuvoston direktiiviä 78/660/ETY.

Tilinpäätösdirektiivin 46.1.a artiklan 2 kappaleen mukaan ”selostuksen on oltava tasapuolinen ja kattava analyysi yhtiön liiketoiminnan kehittymisestä ja tuloksesta sekä yhtiön tilasta, ja sen on vastattava yhtiön kokoa ja moninaisuutta.”

Tilinpäätösdirektiivin 46.1.b artiklan mukaan ”analyysin on sisällettävä yhtiön kehityksen, tuloksen tai aseman ymmärtämisen kannalta tarvittavassa laajuudessa tärkeimmät sekä taloudelliset että tarvittaessa muut kuin taloudelliset tulosindikaattorit, jotka ovat merkityksellisiä yhtiön liiketoiminnalle, mukaan lukien tiedot ympäristöstä ja työntekijöitä koskevista seikoista”. Myös viittaus KPL 3:1.6:een on hyväksytty, koska pykälä on johdettu tilinpäätösdirektiivistä. (0,5 pistettä)

- Teknogum Oy on sulautunut 1.6.2007 Highplast Oyj:hin. Tällä saattaa olla vaikutusta emoyrityksen liiketoiminnan kehittymiseen tilikauden aikana.

Tässä kohdin myös viittaus OYL 8:7:ään on hyväksytty, vaikka pykälä ei olekaan suoranaisesti johdettavissa tilinpäätösdirektiivistä. (0,2 pistettä)

- Noin 7 prosenttia emoyrityksen liikevaihdosta käytetään tuoteinnovaatioiden kehittelyyn.

Perustelu: Tilinpäätösdirektiivin 46.2 artiklan c-kohdan mukaan toimintakertomuksen tulee sisältää tiedot tutkimus- ja kehitystoiminnasta. Myös viittaus KPL 3:1.6:iin on hyväksytty, koska pykälä on johdettu tilinpäätösdirektiivistä. (0,2 pistettä)

YHTEENSÄ 10,0 PISTETTÄ

Tehtävä 2 (10 pistettä)

Kokelaalle on annettu yksi piste, mikäli hän on merkinnyt rastilla virheelliseksi asianmukaisen kohdan. Virheelliseksi merkitystä oikein olevasta kohdasta on saanut vastaavan miinuspisteen. Oikeasta perustelusta on annettu enintään yksi piste.

Kohta 1.

Kohta on kaikilta osin oikein. Ks. KHT-yhdistyksen julkaisemien (2007) tilintarkastusalan eettisten ohjeiden 2007 (jatkoksa ”eettiset ohjeet”) kohta 290.155 tai EU:n riippumattomuussuosituksen² B-osan 10-kohdan 2a -alakohta.

Kohta 2.

Kohta sisältää väärän väittämän. Hallituksen sihteerinä toimiminen ei yleensä vaaranna riippumattomuutta, jos kysymyksessä on pelkkä rutiinomaisten tehtävien hoitaminen, esimerkiksi pöytäkirjan laatiminen. Tämä ilmenee eettisten ohjeiden kohdasta 290.152 ja kohdista 290.150–151. Mahdollinen uhka voidaan pienentää varotoimilla. Pisteitä voi saada myös viittaamalla tilintarkastuslakiin/lain 24 §:ään tai mainitsemalla lisäksi lain 25 §:n sekä viittaamalla EU:n riippumattomuussuosituksen A-osan 2-kohdan (velvollisuudet ja soveltamisala) 2b-alakohtaan ja B-osan 4-kohdan 1-alakohtaan.

Kohta 3.

Kohta on kaikilta osin oikein. Ks. eettisten ohjeiden kohta 260.2 tai EU:n riippumattomuussuosituksen liitteiden A-osan 1 kohta.

² Komission suositus tilintarkastajan riippumattomuuden perusperiaatteista EU:ssa (2002/590/EY)

Kohta 4.

Kohta on kaikilta osin oikein. Ks. eettisten ohjeiden kohta 290.208 tai EU:n riippumattomuussuosituksen liitteiden B-osan 8.3-kohta.

Kohta 5.

Kohta sisältää väärän väittämän. Tilanteessa, jossa tilintarkastusyhteisö tai tarkastustiimin jäsen antaa varmennustoimeksiantoasiakkaalle lainan, takausjärjestely ei ole riittävä varotoimi, joka vähentäisi syntyneen oman intressin uhkan hyväksyttävälle tasolle. Tämä ilmenee eettisten ohjeiden kohdasta 290.129. Pisteitä on voinut saada toteamalla, että takaus ei riitä varotoimeksi vaan toimeksiannosta pitää luopua. Pisteitä on voinut saada myös viittaamalla TilintL 25.1 §:n 5-kohtaan tai 24 §:ään, viittaamalla hallituksen esityksen asianomaiseen kohtaan ja EU:n riippumattomuussuosituksen liiteosan B-osan 2-kohtaan (liikesuhteet) tai 8.3-kohtaan.

Kohta 6.

Kohta sisältää väärän väittämän. Oman työn tarkastamisen uhka voi syntyä silloin, jos tilintarkastaja suorittaa sisäisen tarkastuksen palveluja. Sisäisen tarkastuksen johtamis- ja valvontatehtävien täytyy säilyä tilintarkastusasiakkaalla. Tämä ilmenee eettisten ohjeiden kohdasta 290.181, kohdista 200.5 ja 290.182–184, riippumattomuussuosituksen B-osan 7.2.4-kohdasta ja TilintL 25 § 1 mom. 2-kohdasta.

Kohta 7.

Kohta sisältää väärän väittämän. Riippumattomuus ei tällaisessa tilanteessa vaarannu yleensä siksi, että ulkopuolinen taho, esimerkiksi veroviranomainen, käy arvonmäärityksen läpi. Tähän soveltuu eettisten ohjeiden kohta 290.178. Viittaamalla pelkästään eettisten ohjeiden kohtaan 290.180 on myös voinut saada pisteitä. Pisteitä on voinut saada viittaamalla eettisten ohjeiden kohtaan 290.176, viittaamalla riippumattomuussuosituksen 7.2.3:een ja mainitsemalla TilintL 24 §:n.

Kohta 8.

Kohta on kaikilta osin oikein. Oman työn tarkastamisen uhka voi syntyä, mutta epäolennaisten erien ollessa kyseessä riippumattomuuteen ei tällöin kohdistu merkittävää uhkaa. Ks. eettisten ohjeiden kohta 290.175 ja EU:n riippumattomuussuosituksen kohta 7.2.3.

Kohta 9.

Kohta on kaikilta osin oikein. Ks. eettisten ohjeiden kohta 290.198 tai EU:n riippumattomuussuosituksen liiteosan 7.2.5-kohta.

Kohta 10.

Kohta sisältää väärän väittämän. Lakisääteisen tilintarkastustyön luonteeseen ei sovi missään tilanteessa palkkiojärjestely, jossa tilintarkastajan saama korvaus riippuu joko jostakin tilintarkastusasiakkaan toiminnan tulokseen liittyvästä luvusta tai tilintarkastuksen lopputuloksesta, kuten eettisten ohjeiden kohdasta 290.211 ilmenee. Tämä pätee riippumatta palkkion arvosta. Palkkion määräytymisperusteista on sovittava aina etukäteen. Viittaamalla TilintL 17 §:ään, EU:n riippumattomuussuosituksen 8.1-kohtaan ja eettisten ohjeiden kohtaan 240.3 on voinut saada pisteitä. Lisäksi pisteitä on voinut saada viittaamalla TilintL 24 §:ään.

YHTEENSÄ 10,0 PISTETTÄ

Tehtävä 3 (10 pistettä)

3.1. (4,0 pistettä)

Vaihdeettavaan pääomalainaan liittyvät erät kirjataan emoyritys Pryton Oyj:n erillistilinpäätöksessä seuraavasti:

- Lainan liikkeeseenlaskukulut ja pääoma-alennus on voitu kirjata kuluksi jo vuonna 2006 (0,3 pistettä).
- Pääoma-alennus ja transaktiokulut voidaan jaksottaa erityistä varovaisuutta noudattaen (KPL 5:10 §) (0,25 pistettä).
- Jaksotetut kulut tulee poistaa suunnitelman mukaan kuluina. Erä voidaan esittää tilinpäätöksessä muissa pitkävaikutteisissa menoissa. Jaksotettava määrä esitetään tällöin poistoissa tai vaihtoehtoisesti jaksotettavat kulut voidaan esittää siirtyvissä erissä (siirtosaamisissa) ja tilikaudelle kuuluva osuus esitetään rahoituskuluissa (Kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista 27.9.1999) (0,45 pistettä).
- Velka esitetään taseessa nimellisarvostaan (KPL 5:2 §) (0,2 pistettä).
- Laskelmat, jotka osoittavat kirjanpitoon kirjattavien erien arvot (0,15 pistettä).
- Pääomalainan korko esitetään korkokuluissa (0,1 pistettä).
- Oman pääoman osuus voidaan erottaa myös FAS:n mukaisessa kirjanpidossa, vaikka se ei ole yleensä ollut tapana (0,1 pistettä).
- Osakeyhtiölain edellytykset pääomallainojen korkojen maksuista (0,2 pistettä).
- Kirjaukset (0,25 pistettä):

Per siirtovelat an kassa 83 773,75 euroa (vuoden 2006 siirtyvä osuus)

Per korkokulut an kassa 1 048 457,01 euroa

Per korkokulut an siirtovelat 83 773,75 euroa

Per poistot muista pitkävaikutteisista menoista an pitkävaikutteiset menot 623 912 euroa

tai vaihtoehtoisesti per rahoituskulut an siirtosaamiset 623 912 euroa

Vaihdeettavaan pääomalainaan liittyvät erät kirjataan IFRS-konsernitilinpäätöksessä seuraavasti:

- Lainan liikkeeseenlaskukulut ovat osa efektiivistä korkoa (IAS 39.9). Velka esitetään tilinpäätöksessä arvostettuna nettoarvoonsa, eli lainan nimellisarvosta vähennetään liikkeeseenlaskukulut, alikurssi ja oman pääoman osuus vaihtovelkakirjalainasta (0,45 p).
- Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä on oman pääoman osuudesta erotettu laskennallisten verojen osuus (IAS 12.23), ja tilikauden muutos kirjataan velan verotuksellisen ja kirjanpitoarvon erotuksena (0,35 pistettä).
- Pääomalainan vaihto-oikeus on erotettu oman pääoman osuudeksi (IAS 32.29) (0,25 pistettä).
- Laskelmat, jotka osoittavat kirjanpitoon kirjattavien erien arvot (0,1 pistettä).
- Efektiivisen menetelmän mukaan laskettu korko esitetään korkokuluissa (korko sisältää alikurssin, oman pääoman osuuden ja transaktiokulujen jaksotusta) (0,1 pistettä).
- Lainaehtojen mukainen pääomalainan korko kirjataan korkokuluihin (0,25 pistettä).
- Kirjaukset (0,5 pistettä):

Per siirtovelat an kassa 83 773,75 euroa (vuoden 2006 siirtyvä osuus)

Per korkokulut an kassa 1 048 457,01 euroa

Per korkokulut an siirtovelat 83 773,75 euroa

Per korkokulut an rahoitusvelat 574 969 euroa

Per laskennalliset verot (taseessa) an laskennallisten verojen muutos 12 725 euroa

3.2 (2,0 pistettä)

Ennenaikaiset vaihdot osakkeiksi kirjataan Pryton Oyj:n erillistilinpäätöksessä seuraavasti:

- Velan nimellisarvo poistuu taseen velkapuolelta, ja se kirjataan osakepääomaan ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon vaihdettujen osakkeiden suhteessa. Osakepääomaan kirjataan 2 euroa osakkeelta ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon 7 euroa osakkeelta (OYL ja lainaehdot) (0,5 pistettä).
- Mahdolliset jaksotetut pääoma-alennukset ja transaktiokulut kirjataan kuluksi lainan maksun suhteessa (KPL 5:10) (0,4 pistettä).

Ennenaikaiset vaihdot osakkeiksi kirjataan konsernipäätöksessä seuraavasti:

- IFRS ei sisällä erillistä ohjeistusta siitä, kuinka ennakkoon tehtävät vaihdot osakkeiksi tulee kirjata. Yleisperustelun avulla voidaan tehdä tulkinta myös ennakkoon tehtävistä vaihdoista (IAS 32 AG 32 yleisperustelu kirjaamiselle) (0,1 pistettä).
- Lainan vaihdosta ei voi syntyä konsernille sellaista voittoa tai tappiota, joka kirjattaisiin tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kirjataan lainan vaihtohetken mukainen pääoma. Perustelu: Kirjaukset tehdään noudattaen samaa periaatetta kuin lainan maturiteettihetkellä (0,65 pistettä).
- Vaihdon yhteydessä on mahdollista luokitella uudelleen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä sijoitetun vapaan pääoman rahastoon kirjattu osuus eli niin sanottu oman pääoman ehtoinen osuus lainasta. Oman pääoman osuus on mahdollista siirtää sijoitetun vapaan pääoman rahastosta esimerkiksi edellisten tilikausien voittoon (0,25 pistettä).

Oma pääoma erottaa konsernitilinpäätöksessä ja emoyrityksen tilinpäätöksessä näiden tapahtumien jälkeen. (0,1 pistettä)

3.3 (4,0 pistettä)

a) (1,5 pistettä)

- Koronvaihtosopimuksesta ei suoriteta maksuja sopimuksentekohetkellä, elleivät sopimuksen korkotasot poikkea sopimuksen tekohetken mukaisista korkotasoista (0,25 pistettä).
- Yhtiö soveltaa kirjanpidossaan KPL 5:2:n mukaista arvostusta, jolloin rahavarat merkitään hankintamenuun tai sitä alempaan todennäköiseen käypään arvoon. Rahoitusinstrumentin käyvän arvon muutoksia ei tarvitse kirjanpidossa esittää muualla kuin liitetiedoissa, jos koronvaihtosopimuksen suojaussuhteen voidaan osoittaa olevan todennäköinen. Liitetietona esittämisellä vältetään kirjanpidollisen vinoutuman syntymiseltä tilinpäätökseen. (0,25 pistettä)
- Sekä erillisyhtiössä että konsernissa koronvaihtosopimuksesta saatavat rahasuoritukset tai maksettavat lisäsuoritukset tulee kirjata korkokulujen oikaisuksi (jos suojauslaskenta on saatu todennetuksi). Jos suojaussuhdetta ei ole todettu, kirjataan saatavat tai maksettavat suoritukset rahoitustuottoihin tai kuluihin. (0,3 pistettä)
- IFRS:n mukaisessa konsernitilinpäätöksessä rahoitusinstrumentit tulee arvostaa käypään arvoonsa (IAS 39). (0,3 pistettä)
- Konsernitilinpäätöksessä kyseessä on rahavirran suojaus (IAS 39.95), jos suojausdokumentaatio täyttää kaikki vaadittavat edellytykset. Koronvaihtosopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan omaan pääomaan (0,2 pistettä) ottamalla huomioon verovaikutus (0,1 pistettä), ja mahdollinen tehottomuus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan (0,1 pistettä).

b) (1,5 pistettä)

Erillistilinpäätös:

- Ilmeisesti optio on spekulatiivinen. Spekulatiivisen option negatiivinen käypä arvo on kirjattava varovaisuuden periaatteella kuluksi (verovaikutus) (KPL 5:2) (0,55 pistettä).
- Johdannaisista hyväksytään verotuksessa vain realisoituneet tappiot, joten tappion kirjaamisesta syntyy laskennallinen verosaaminen. Laskennallinen verosaaminen tulee kirjata (KPL 5:18) (0,2 pistettä).

Kokelaan on mahdollista saada myös pisteitä, jos hän perustelee suojaustarkoituksen. Tehtävässä on esitetty, että yhtiön johto pyrkii suojaamaan lainan koron koronvaihtosopimuksella.

Konsernitiilinpäätös

- Mikäli yhtiön hankkiman ”vanhan” option arvo on negatiivinen suojaussuhteen alussa, se vastaisi tilannetta, jossa Pryton Oyj hankkisi samanlaisen option markkinoilta samoilla ehdoilla samana päivänä. Eli silloin saisi preemion, jolloin kyseessä on asetettu optio. Asetettu optio ei voi olla suojausinstrumenttina (IAS 39 AG94) (0,35 pistettä).
- Voidaan saada myöhemmin tehokkaaksi ja suojauslaskennan piiriin, kun option arvo muuttuu positiiviseksi (0,35 pistettä).
- Laskennalliset verot on laskettava käyvästä arvosta (0,05 pistettä).

c) (1,0 pistettä)

Seuraavat tiedot tulisi lisätä ehdotukseen suojausdokumentaatioksi:

Edellytykset dokumentaatiolle (IAS 39.88)

- Suojattava riski (0,2 pistettä)
- Riskienhallinnan tavoitteet (0,2 pistettä)
- Etukäteis- ja jälkikäteinen testausmenetelmä ja etukäteinen testaus (0,4 pistettä)
- Testausfrekvenssi (0,2 pistettä)

YHTEENSÄ 10,0 PISTETTÄ

Tehtävä 4 (10 pistettä)

Funk & Roll -konsernin arvonlennustesteihin ja testausprosesseihin tulisi tehdä seuraavia muutoksia:

Pisteet **Testattavat omaisuuserät:**

Testattavat omaisuuserät ovat puutteellisia. Muun muassa pääkonttorin omaisuuserät puuttuvat niistä kokonaan (IAS 36.102). Tämä käy ilmi muun muassa siitä, että konsernin taseessa pitkäaikaiset varat ovat 230 388 tuhatta euroa suuremmat kuin arvonlennustesteihin sisältyvät testattavat tase-erät yhteensä. Myöskään pääkonttoritoimintojen kuluja ei ole allokoitu konsernin budjetin mukaan CGU:ille. Nämä tulisi lisätä testattaviin eriin.

1,00
1,00

Liikearvon kohdistaminen rahavirtaa tuottaville yksiköille:

Taso, jolle liikearvo kohdistetaan, on oltava yhteisössä alin sellainen taso, jolla liikearvoa seurataan sisäistä johtamista varten, ja sen on oltava enintään niin laaja kuin yhteisön ensisijaiseen tai toissijaiseen segmenttiraportointiin perustuva IAS 14:n Segmenttiraportointi mukaisesti määritetty segmentti (IAS 36.80). Tehtävästä ilmenee, että johto seuraa liikearvoja tehdastasolla ja että tehtaot ovat itsenäisesti tulosvastuussa. Näin ollen voidaan todeta, että ilmeisesti tehdastaso on alin rahavirtaa tuottava yksikkö. Myös arvonalennustestit tulee suorittaa tehdastasolla.

Lisäksi liikearvoja ei ole kohdistettu IAS 36.80:n mukaisesti rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo on jaettu rahavirtaa tuottaville yksiköille liikevaihtojen suhteessa. IAS 36.80:n mukaan hankinnassa syntyvä liikearvo on kohdistettava hankinta-ajankohdasta lähtien niille hankkijaosapuolen rahavirtaa tuottaville yksiköille tai rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoiminnan yhdistämisestä johtuvista synergiaeduista. Tässä tilanteessa on ilmeisesti syntynyt hankintoihin liittyviä synergiaetuja, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet liikearvon määrään. Liikearvon jakoperusteissa rahavirtaa tuottaville yksiköille tulisi pohtia myös tätä kriteeriä.

0,50

1,50

Arvonalennustestit:

Eurooppa-segmentti: IAS 36.45:n vastaisesti uuden tehdasinvestoinnin liikevaihtoa ja tulosta lisäävä vaikutus on huomioitu rahavirroissa, sillä liiketoimintayksiköiden budjetti sisältää jo ne. Kuitenkaan näistä tulevia omaisuuseriä ei ole vielä testattavissa varoissa. Testiä tulee muuttaa tältä osin.

0,50

Amerikka-segmentti: IAS 36.45:n vastaisesti Amerikan uudelleenjärjestelytoimenpiteiden tulosta parantava vaikutus on huomioitu rahavirroissa. Näin ei voida tehdä, sillä uudelleenjärjestelytoimiin ei ole sitouduttu eikä niiden kuluvaikutusta ole huomioitu. Testiä tulee muuttaa tältä osin.

0,50

Terminaalivuoden jälkeisenä kasvuna laskelmissa on huomioitu 4 prosenttia, mikä on enemmän kuin tehtävässä ilmoitettu markkinoilta saatu tieto. Yleensä terminaalivuoden jälkeinen kasvu ei saa ylittää oletettua inflaatiota, mikä on käytännössä noin 2 prosenttia (IAS 36.36).

0,50

Kahden vuoden budjetti, johon johdon arvio vastaisista rahavirroista perustuu, on liian lyhyt aikajänne. IAS 36 ei määrittele minimiaikajännettä. Standardin mukaan, jos aikajänne on yli viisi vuotta, se tulee perustella (IAS 36:35). Tässä tapauksessa kaksi vuotta on erityisen lyhyt aika, ja aikajänne tulisi perustella.

0,50

2,00

Rahavirtojen määrittely:

Konserni toimii muulla valuutta-alueella kun euro, ja tulevaisuuden rahavirrat kertyvät valuuttamääräisinä. Laskelmissa tämä on huomioitu väärin. IAS 36.54:n mukaan laskelmissa käytetään valuutalle soveltuvaa diskonttaus korkoa sekä valuutoissa määriteltyjä vastaisia rahavirtoja, jonka jälkeen lopputulos muunnetaan euroiksi testauspäivän kurssia käyttäen.

1,00

Testattavissa rahavirroissa ei ole huomioitu käyttöpääoman muutosta. Käyttöpääoman muutos on suositeltavaa eliminoida (ainakin jos sen vaikutus on suuri), jos käyttöpääomaa ei sisällytetä testattaviin eriin.

0,50

IAS 36.50:n mukaan rahoituseriä ei saa ottaa mukaan rahavirtaan, eli tässä tapauksessa rahoituskulut ja -tuotot tulee poistaa rahavirroista.

0,30

Arvonlennustestauksien yhteydessä ennusteita tulee verrata historialliseen kehitykseen. Tehdyt tulevaisuuden odotukset vaikuttavat erittäin optimistisilta verrattuna toteutuneeseen
0,20 kehitykseen (IAS 36.34).

Terminaaliarvo on huomattavan suuri kaikissa segmenteissä. Tähän tulee suhtautua kriittisesti. Terminaaliarvon laskemisen perusteet tulee esittää, ja arvojen oikeellisuus tulee varmistaa
0,50 erikseen.

Budjettien mukaiset poistot ja investoinnit eivät vastaa toisiaan, mikä johtuu mm. siitä, että laajennusinvestointien vaikutus on käsitelty väärin. Pitkällä tähtäimellä ja ainakin terminaaliarvoa
0,50 laskettaessa, näiden pitäisi kuitenkin vastata toisiaan, muutoin kassavirrat ovat liian optimistiset.

3,00

Diskonttauskorkokannan määrittely:

IAS 36 Liite A kohdan A18 mukaan diskonttauskoron määrittelyssä tulee huomioida maa- ja valuuttariski. Kansainvälisessä konsernissa on käytetty samaa diskonttauskorkoa eri mantereilla sijaitsevien CGU:iden testaukseen. Eri mantereilla sijaitsevien CGU:iden testauksessa tulee
1,00 käyttää eri korkoja.

Saatujen tietojen mukaan testeissä on käytetty testauskorkona 7 prosenttia, joka vastaa koko konsernin WACC:ia verojen jälkeen. IAS 36.55:n mukaan arvonlennustestauksessa käytettävä diskonttauskoron tulisi kuitenkin olla tuottovaatimus ennen veroja. Lisäksi laskelmissa on eliminoitu verojen vaikutus (rahavirrat on siis määriteltä ennen veroja), joten nyt testattavat
1,00 rahavirrat eivät vastaa käytettyä diskonttauskorkoa.

2,00

Muut havainnot:

Amerikka-segmentin liiketoiminta on ollut tappiollista, eli mahdollisia indikaatioita hyödykkeiden arvojen alentumisesta lienee ollut. Tehtävästä ei ilmene, onko muun muassa Amerikka-segmentin taseeseen sisältyvien omaisuuserien osalta suoritettu arvonlennustesti. Näin on
0,20 kuitenkin suositeltavaa tehdä ennen liikearvon arvonlennustestausta (IAS 36.97).

Tehtävästä ei selviä, onko yhtiön hallitus hyväksynyt arvonlennustestaukset. Näin on kuitenkin
0,10 suositeltavaa tehdä, sillä IAS 36:n tarkoittama johto ei tarkoita yhtiön talousjohtoa.

Laskelmissa on suositeltavaa tehdä herkkyyssanalyysijä, sillä IAS 36:n mukaan annettavissa
0,20 liitetiedoissa tulee esittää herkkyyssanalyysijä (IAS 36.135).

0,50

YHTEENSÄ 10,0 PISTETTÄ

Tehtävä 5 (yhteensä 10 pistettä + 1,5 lisäpistettä)

5.1. (6,5 pistettä + 1 lisäpiste)

Varojenjaon lähtökohdat

OYL 13:3:n mukaan varojen jakaminen perustuu viimeksi vahvistettuun tilintarkastettuun tilinpäätökseen (0,25 pistettä). Jaossa on otettava huomioon tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa tapahtuneet olennaiset muutokset (0,25 pistettä).

Tasetesti

OYL 13:5:n mukaan, jollei yhtiön maksukykyä koskevasta 13:2:sta muuta johdu, yhtiö saa jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat (0,25 pistettä). Viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan jakokelpoiset varat (vapaa oma pääoma) ovat seuraavan laskelman mukaiset (laskelman esittämisestä 0,25 pistettä + oikeasta lopputuloksesta 0,25 pistettä):

Kertyneet voittovarot	687 793 euroa
<u>Tilikauden voitto</u>	<u>130 399 euroa</u>
Yhteensä	818 192 euroa

Jakokelpoiset varat eivät aseta estettä ehdotetulle osingonjaolle (0,25 pistettä). Kuitenkin OYL 13:3:a on tulkittu siten, että mahdollinen vapaan oman pääoman väheneminen tilinpäätöksen laatimisen jälkeen on otettava huomioon varojenjako vähentävänä seikkana (0,25 lisäpistettä).

Maksukykytesti ja maksukykyyn vaikuttavien seikkojen arviointi

OYL 13:2:n mukaan varoja ei saa jakaa, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden (0,25 pistettä). Osakeyhtiölaki ei määrittele, mitä maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan. Maksukyvyttömyyslainsäädännössä maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan yleisesti sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Maksukyvyttömyyslainsäädännön perusteella tilapäiset maksuvaikeudet eivät tarkoita, että yhtiö on maksukyvytön. On kuitenkin epäselvää, missä määrin maksukyvyttömyyslainsäädännön oppeja voidaan hyödyntää osakeyhtiölain mukaisen maksukyvyttömyyden määrittelyssä. (0,25 lisäpistettä)

Maksukykyyn arvioinnissa olennaista on se, mitä päätöstä tehtäessä tiedettiin tai olisi pitänyt tietää (0,25 pistettä). Arviointi on tehtävä mahdollisimman lähellä jakopäätöstä (0,25 pistettä). Maksukykyä voidaan arvioida yhtiön uusimman tilinpäätöksen perusteella, jos ajan kulumisen ja tilikauden jälkeiset tapahtumat eivät anna aihetta olettaa tilanteen olennaisesti muuttuneen (0,25 pistettä).

Viimeisimmän tilinpäätöksen perusteella yhtiön vuoden alun rahoitusaseman kuvaamiseksi voidaan laatia esimerkiksi seuraava laskelma³ (laskelman esittämisestä on annettu 0,25 pistettä, pelkästä lopputuloksen esittämisestä ei ole annettu pisteitä):

³ Yhtiön rahoitusaseman kuvaamiseksi ei ole vakiintunut tiettyä laskukaavaa tai tunnuslukua, vaan arvio on tehtävä tapauskohtaisena kokonaisarviona. Alla esitetty laskelma on vain tähän tilanteeseen laadittu esimerkki ja myös muunlaisesta perustellusta laskelmasta (esim. quick ratio- tai current ratio -tunnuslukuun pohjautuvasta vastauksesta) annettiin pisteitä.

Lyhytaikaiset saamiset vuoden alussa	4 058 349 euroa
Lyhytaikainen vieras pääoma vuoden alussa	-4 390 969 euroa
<u>Yhtiön kassavarat vuoden alussa</u>	<u>288 096 euroa</u>
Yhteensä	-44 524 euroa

Maksukykyä arvioitaessa on huomioitava myös yhtiön tiedossa olevat tulevaisuuteen kohdistuvat seikat, kuten erääntyvät velat ja muut suoritukset ja niiden suhde yhtiön rahoitusmahdollisuuksiin (0,25 pistettä). Tehtävässä annetaan yhtiön tulevaisuudesta muun muassa seuraavia tietoja: Yhtiön budjetoitu kassavirta vuodelle 2007 on -200 000 euroa. Tammi-maaliskuun rahavirtalaskelman osoittama +8 076 euron kumulatiivinen rahavirta sisältyy budjettiin. Alkuvuoden todetaan sujuneen budjetoidun mukaisesti. Raaka-ainetoimituksista tehtyjen alustavien sopimusten mukaiset suoritukset (1,3 miljoonaa euroa) ovat myös budjetoidun mukaisia. Siten budjettia voidaan eräin korjauksin edelleen pitää hyvänä arviona yhtiön loppuvuoden kehityksestä. Budjetti ei sisällä taseen keventämiseksi laaditun toimenpideohjelman kattamia omaisuuden myyntituloja, joita mahdollisesti kertyy vuoden aikana. Yhtiön maksukykyä arvioitaessa on siten huomioitava huhtikuussa tehty kiinteistökauppa, Asessori Oy:n osakkeiden kauppa sekä mahdollinen vastuu reklamaatiosta. Asessori Oy:n osakekaupan ja reklamaatiota koskevan vastuun osalta huomioitavat summat on niiden suuruuteen liittyvän epävarmuuden johdosta syytä arvioida varovaisuuden periaatteen mukaisesti.

Yhtiön maksukyvyyn arvioinnin tueksi voidaan laatia esimerkiksi seuraava laskelma⁴ (laskelmassa kunkin lopputulokseen vaikuttavan seikan esittämisestä on annettu pisteitä alla mainitulla tavalla, pelkästä tuloksesta ei ole annettu pisteitä):

Budjetoitu kassavirta koko vuodelta	-200 000 euroa (0,25 pistettä)
Huhtikuun kiinteistökauppa	300 000 euroa (0,25 pistettä)
Asessori Oy:n osakkeiden kauppa (vähintään)	400 000 euroa (0,25 pistettä)
<u>Vastuu reklamaatiosta (enintään)</u>	<u>-50 000 euroa (0,25 pistettä)</u>
	450 000 euroa

OYL 13:2 ei sinänsä estä velan ottamista varojen jaon mahdollistamiseksi. Toimitusjohtajan arvion mukaan lisälainan saaminen on kuitenkin nykytilanteessa vaikeaa (0,25 pistettä). Vapaan oman pääoman jakaminen voi vaarantaa yhtiön maksukyvyyn esimerkiksi silloin, kun yhtiön omaisuus on vaikeasti realisoitavaa. Pankki piti lainaneuvottelujen yhteydessä suurta osaa yhtiön omaisuudesta vaikeasti realisoitavana (0,25 pistettä). Lisäksi pidätyväisyyttä varojenjaossa tukevat ainakin seuraavat tehtävässä esitetyt seikat (1–2 seikkaa 0,25 pistettä, 3–5 seikkaa 0,5 pistettä, 6–10 seikkaa 0,75 pistettä):

- Yhtiöllä oli viime vuoden syys-marraskuussa maksuvaikeuksia.
- Laskujen keskimääräiset maksuajat ovat pidentyneet.
- Yhtiö on ottanut lyhytaikaista velkaa suoriutuakseen maksuvelvoitteista.
- 11.11.2006 otettuun velkaan liittyy varojenjako rajoittava kovenanttiehto.
- Korkojen nousu on lisännyt rahoituskuluja ja nousun odotetaan jatkuvan.
- Yhtiön varsinainen liiketoiminta on ollut edellisellä tilikaudella tappiollista.
- Yhtiön varsinaisen liiketoiminnan odotetaan budjetin mukaan jatkuvan tappiollisena kuluvana tilikautena, eikä tätä ole toimitusjohtajan alkuvuodesta esittämän arvion tai tammi-maaliskuun rahavirtalaskelman perusteella syytä epäillä.
- Kannattavuus on heikentynyt.
- Varastot ovat kasvaneet.
- Henkilöstökulut ovat nousseet.

⁴ Yhtiön maksukyvyyn arvioimiseksi ei ole vakiintunut tiettyä laskukaavaa tai tunnuslukua, vaan arvio on tehtävä tapauskohtaisena kokonaisarviona. Edellä esitetty laskelma on vain tähän tilanteeseen laadittu esimerkki, ja myös muunlaisesta perustellusta laskelmasta annettiin pisteitä.

Yhtiö on sitoutunut lainasopimuksessaan 11.11.2006 siihen, että yhtiöstä ei jaeta varoja esimerkiksi osinkona osakeyhtiölain mukaista vähemmistöosinkoa enempää ilman velkojan kirjallista suostumusta. Velan (1 000 000 euroa) ennaikainen erääntyminen kokonaan maksettavaksi voi aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden (0,25 pistettä).

Vähemmistöosingon (OYL 13:7.1) määrä on (laskelman esittämisestä on annettu 0,25 pistettä, pelkästä tuloksesta ei ole annettu pisteitä):

Puolet tilikauden voitosta	65 199,50 euroa
josta vähennetty jakamatta jätettävät määrät	<u>0,00 euroa</u>
Yhteensä	65 199,50 euroa
Kuitenkaan ei enempää kuin 8 % omasta pääomasta eli	142 115,76 euroa

Toimintasuositukset hallitukselle

Hallituksen puheenjohtajan ehdottamaa varojen määrää ei ole suositeltavaa jakaa Tilkkutäkki Oyj:stä (0,25 p). Vastauksena on hyväksytty myös perusteltu esitys, jossa on ehdotettu OYL:n mukaisen vähemmistöosingon maksamista.

Hallituksen on myös osingonjaosta päätettäessä toimittava huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuutensa mukaisesti (0,25 lisäpistettä) eli hallituksen on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua (OYL 1:8). Huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta seuraa tässä tapauksessa, että ennen osingonjaon suuruutta koskevaa päätöstä hallituksen on selvitettävä tarkemmin osingonjaon edellytysten täyttyminen erityisesti yhtiön maksukyvyn kannalta (0,25 pistettä). Mahdollinen päätös varojenjaosta ja sen perusteet tulisi dokumentoida hallituksen pöytäkirjaan tai sen liitteisiin (0,25 lisäpistettä).

Tilintarkastajalta vaadittavat toimenpiteet

Tilintarkastajan on kiinnitettävä seuraavassa tarkastuksessaan huomiota hallituksen toimintaan ja yhtiön maksukykyyn (0,25 pistettä). Vastauksena ei ole hyväksytty pelkästään toteamusta siitä, että tilintarkastajan ei tarvitse lausua mitään välittömästi varojenjakoan liittyen.

Kokelaan tekemistä olennaisista virheistä on annettu miinuspisteitä.

5.2. (3,5 pistettä + 0,5 lisäpistettä)

Varojenjaon lähtökohdat

Pääoman pysyvyyttä koskevan säännöksen (OYL 1:3.2) mukaan osakeyhtiön varoja voidaan jakaa vain siten kuin osakeyhtiölaissa säädetään (0,25 pistettä). Tätä on edelleen tarkennettu OYL 13:1.1:ssä (0,25 pistettä). Muu liiketapahtuma, joka vähentää yhtiön varoja tai lisää sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, on laitonta varojenjako (OYL 13:1.3) (0,25 pistettä). Kuitenkin OYL 13:6.4:n mukaan vapaata omaa pääomaa voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jakaa myös muulla kuin OYL 13:1.1:ssä tarkoitetulla tavalla, jollei yhtiöjärjestyksestä johdu muuta (0,25 pistettä). Lisäksi varoja voidaan jakaa rajoitetusti lahjana (0,25 lisäpistettä).

Osakaslaina

Vanha osakeyhtiölaki salli lainan antamisen osakkeenomistajalle (niin sanotun osakaslainan) tietyillä perusteilla (ks. VOYL 12:7). Sen sijaan vastoin vanhan osakeyhtiölain säännöksiä myönnettyä osakaslainaa kirjanpitolautakunta ratkaisussaan 1749/2005 on pitänyt laittomana varojenjakona (0,25 lisäpistettä). Vain harvoin yhtiön edun mukaista on lainata merkittäviä rahasummia omistajalle (0,25 pistettä). Koroton osakaslaina on lähtökohtaisesti yhtiön toiminnan tarkoituksen (voiton tuottaminen) vastainen (0,25 pistettä), koska se vähentää yhtiön varoja ilman liiketaloudellista perustetta. Osakaslainan antaminen vain tietyille osakkeenomistajille voi olla OYL 1:7:n mukaisen yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista (0,25 pistettä).

Vaikutukset vastuun kannalta

Osakaslaina ei sisälly OYL 13:1.1:n mukaiseen sallittujen varojenjakotapojen luetteloon, joten sen myöntäminen voi olla laitonta varojenjakoja sekä vastoin huolellisuus- ja lojaliteettiperiaatetta (OYL 1:8). Laittomasta varojenjaosta voi seurata osakeyhtiölain 22 luvun mukainen vahingonkorvausvelvollisuus (0,25 pistettä).

Korvausvelvollisuuteen saatetaan soveltaa OYL 22:1.3:n mukaista tuottamusolettamaa (0,25 pistettä). Laittomasta varojenjaosta voi seurata vahingonkorvausvelvollisuuden ohella OYL 13:4:n mukainen palautusvelvollisuus (0,25 pistettä). Laittomaan varojenjakoos osallistuneet voivat syyllistyä osakeyhtiölakirikokseen, jos teko on tahallinen (OYL 25:1) (0,25 pistettä).

Toimintasuositus hallitukselle

Ei ole suositeltavaa, että yhtiön hallitus tekisi päätöksen osakaslainan antamisesta pääomistajan ehdottamalla tavalla (0,25 pistettä).

Tilintarkastajalta vaadittavat toimenpiteet

TilintL (936/1994) 19.2 §:n mukaan, jos yhteisön tai säätiön yhtiömies, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsen, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, taikka muuhun yhteisöä tai säätiötä koskevan lain tai sen yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai sääntöjen vastaiseen toimintaan, tilintarkastajan tulee esittää siitä kertomuksessaan muistutus (0,25 pistettä).

Tilintarkastajan on kiinnitettävä tarkastuksessaan huomiota osakaslainaan ja tarvittaessa muistutettava siitä tilintarkastuskertomuksessa (0,25 pistettä).

YHTEENSÄ ENINTÄÄN 10,0 PISTETTÄ

KHT-TUTKINTO 2007
2-OSA
TILINTARKASTUSKERTOMUS JA MUUT RAPORTIT

Tehtävä 1 (7 pistettä)

	Tarkastettu asia	Tarkastushavainto, perusteltu arviointi ja korjausmenettely	Vaikutus raportointiin (mitä raportoidaan), mikäli virhettä tai puutetta ei korjata	Raportointi ⁵ (missä/miten) raportoidaan, mikäli virhettä tai puutetta ei korjata	Pisteet havainto /raportointi
	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältö ja esittäminen				
1	Yrityskauppa Romo Auto AZ	IFRS 3.36:n mukaan erikseen identifioitavat varat tulee arvostaa yrityskaupan yhteydessä. Aineettomat hyödykkeet tulee arvostaa omana eränään, jos ne täyttävät IAS 38:n kriteerit ja jos niiden käypä arvo voidaan luotettavasti määritellä. (IFRS 3.37 ja 3.45) Esimerkissä yhtiö ei ole aktivoinut ulkopuolisen konsultin tekemän arvostuksen mukaista arvoa tuotemerkeille, koska ne tullaan poistamaan käytöstä. Hankintahetkellä tuotemerkeillä on kuitenkin arvo, eivätkä yhtiön tulevat toimenpiteet vaikuta arvostukseen. Tuotemerkit tulee poistaa vaikutusaikanaan. Yhtiö on sisällyttänyt hankintamenolaskelmaansa varauksen vastaisista tappioista. IFRS 3.41(b):n mukaan tulevaisuuden toimenpiteistä aiheutuvia tappioita ei varata. Yhtiö on arvostanut henkilökunnan rakennuksen oman arvionsa perusteella. Markkinoilta on kuitenkin saatavilla tieto käyvistä arvosta, ja rakennuksen myynnistä saatiin myyntivoittoa tilikauden lopulla. Koska markkinatilanteessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia, rakennuksen hinta määritellään markkina-arvon perusteella eikä voittoa synny.	Konserni on jättänyt kirjaamatta IFRS 3.36:n vastaisesti yrityskaupassa identifioidut tuotemerkit ja niihin liittyvät poistot. Konserni on kirjannut IFRS 3.41 (b):n vastaisen varauksen. Konserni on jättänyt kirjaamatta rakennuksen käypään arvonsa ja tulouttanut siitä	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja kielteinen lausunto TAI kirjallinen raportointi hallitukselle Tilinpäätösmerkintä kielteinen	1,05/0,25

⁵ Arvosteluperusteessa ei ole käytetty raportointi-sarakkeessa raportointimuotona lainkaan tilintarkastuspöytäkirjaa, koska kirjallinen raportointi hallitukselle on tulkittu tilintarkastuspöytäkirjaksi. Ks. KHT-Yhdistyksen julkaisema ”Tilintarkastusalan standardit ja suositukset 2007 ”: Suositus 700, kohta 48.

		Edellä mainituista virheistä johtuen konsernin liikearvo on 6,56 miljoonaa euroa liian suuri, koska siihen on sisällytetty tuotemerkit (4,36 miljoonaa euroa, rakennukselle kohdistettu käypä arvo 1,52 miljoonaa euroa) ja virheellisesti kirjattu 0,68 miljoonan euron varaus. Emoyhtiön taseessa ei näy hankittujen tytäryritysosakkeiden lisäystä. Korjausmenettely: <table> <tr> <td>Varat</td> <td>15,40</td> <td>Velat</td> <td>11,60</td> </tr> <tr> <td>Korjataan tuotemerkit</td> <td>4,36</td> <td>Korjataan varaus</td> <td><u>-0,68</u></td> </tr> <tr> <td>Korjataan rakennus</td> <td><u>1,52</u></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yhteensä varat</td> <td>21,28</td> <td>Yhteensä velat</td> <td>10,92</td> </tr> <tr> <td> </td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Korjatut nettovarot</td> <td>10,36</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kauppahinta</td> <td><u>35,04</u></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Korjattu liikearvo</td> <td>24,68</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> </td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Tilikauden voitto</td> <td>93,80</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Poistot</td> <td>-4,05</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Tulevaisuuden tappiot</td> <td>-0,68</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Rakennuksen voitto</td> <td><u>-1,52</u></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Korjattu tulos</td> <td>87,55</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Tulos on yhteensä 6,25 miljoonaa euroa liian suuri, joka on 4,4 % tuloksesta ennen veroja. Emoyhtiön taseessa tulisi tytäryhtiöosakkeiden arvo kasvaa vähintään 35 miljoonaa euroa.	Varat	15,40	Velat	11,60	Korjataan tuotemerkit	4,36	Korjataan varaus	<u>-0,68</u>	Korjataan rakennus	<u>1,52</u>			Yhteensä varat	21,28	Yhteensä velat	10,92	 				Korjatut nettovarot	10,36			Kauppahinta	<u>35,04</u>			Korjattu liikearvo	24,68			 				Tilikauden voitto	93,80			Poistot	-4,05			Tulevaisuuden tappiot	-0,68			Rakennuksen voitto	<u>-1,52</u>			Korjattu tulos	87,55			saatavan myyntituoton IFRS 3:n vastaisesti. Liikearvo on vastaavasti 6,56 miljoonaa euroa liian suuri. Emoyhtiön taseessa ei näy yrityshankinnan mukaista lisäystä.		
Varat	15,40	Velat	11,60																																																										
Korjataan tuotemerkit	4,36	Korjataan varaus	<u>-0,68</u>																																																										
Korjataan rakennus	<u>1,52</u>																																																												
Yhteensä varat	21,28	Yhteensä velat	10,92																																																										
Korjatut nettovarot	10,36																																																												
Kauppahinta	<u>35,04</u>																																																												
Korjattu liikearvo	24,68																																																												
Tilikauden voitto	93,80																																																												
Poistot	-4,05																																																												
Tulevaisuuden tappiot	-0,68																																																												
Rakennuksen voitto	<u>-1,52</u>																																																												
Korjattu tulos	87,55																																																												
2	Liikevaihto, tuloutus	Tilintarkastajan yhteenvedon mukaan autot lähetetään Suomesta DDU-ehdoilla, ja laskut tulostetaan, kun autot rahdataan satamavarastosta laivaan. Laskut kirjataan myynniksi tulostushetkellä. Myynnin tuloutus joulukuun 2005 ja joulukuun 2006 Japanin viennin osalta tapahtuu ennakkoisesti, koska D-ehdoilla myydyssä tuotteessa riski siirtyy vasta, kun tuote on asiakkaalla. Tuloutus tapahtuu väärin molempina vuosina ja korjataan emoyhtiössä FAS:in mukaan ja konsernissa IFRS:n mukaan. (IAS 18.14, Kilan lausunto 2005/1750) Japanin viennin luvut joulukuun 2006 ja joulukuun 2005 osalta on kerrottu hallituksen kokospöytäkirjassa 1/2007. Annettujen tietojen perusteella ei voida tehdä päätelmiä vuoden 2005 alkavaan taseeseen (eikä vuoden 2005	Konsernin ja emoyhtiön tilinpäätökseen on kirjattu seuraavalle vuodelle kuuluvia tuottoja vuosina 2005 ja 2006.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset Tilinpäätösmerkintä kielteinen	1,0/0,25																																																								

		tuloslaskelmaan) sisältyvän virheen suuruudesta, koska vuoden 2004 vastaavia lukuja ei ole annettu lähtötiedoissa. Korjausmenettely: <table border="1"> <thead> <tr> <th>M€</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>Korjaukset 2006</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Liikevaihto</td> <td>222,5</td> <td>212,5</td> <td>+10,0</td> </tr> <tr> <td>Liikevoitto</td> <td>21,5</td> <td>20,5</td> <td>+1,0</td> </tr> <tr> <td>Verot</td> <td>5,6</td> <td>5,3</td> <td>-0,3</td> </tr> <tr> <td>Netto</td> <td>15,9</td> <td>15,2</td> <td>+0,7</td> </tr> </tbody> </table> Tilikaudelle 2006 kuuluva joulukuun 2005 myynti (222,5 miljoonaa euroa) on tuloutettu virheellisesti tilikaudelle 2005. Tästä johtuva nettovaikutus vuoden 2005 tulokseen on ollut 15,9 miljoonaa euroa. Tilikaudelle 2007 kuuluva joulukuun 2006 myynti (212,5 miljoonaa euroa) on tuloutettu virheellisesti tilikaudelle 2006. Tästä johtuva nettovaikutus vuoden 2006 tulokseen on 15,2 miljoonaa euroa. Tilikauteen 2006 virheillä on $+15,9 - 15,2 = +0,7$ miljoonan euron tulosvaikutus. Edellisten tilikausien voittoa tulisi pienentää 15,9 miljoonaa euroa. Virheiden kokonaisvaikutus omaan pääomaan on näin ollen -15,2 miljoonaa euroa. Virheiden tulosvaikutusta tilikauteen 2005 ei voida laskea, koska tietoja joulukuun 2004 myynnistä ei ole annettu tehtävässä. Virheiden kokonaisvaikutus omaan pääomaan on -15,9 miljoonaa euroa, mutta virheiden jakautumista edellisten tilikausien voittoon ja tilikauden voittoon ei tiedetä. IFRS 8.49: Tilinpäätöksessä tulee esittää virheen luonne, vaikutus kuhunkin tilinpäätöserään, vaikutus osakekohtaiseen tulokseen ja korjauksen määrä aikaisimman tilinpäätöksessä esitettävän kauden alussa. Emoyhtiö FAS: Tilikauden 2005 nettovirhe kirjattaisiin tilikauden 2006 avaavaan taseeseen. Liitetiedoissa on suositeltavaa esittää kirjauksen vaikutus tilikauden 2005 tuloslaskelmaan. Vuoden 2006 virhe korjataan samalla tavalla kuin IFRS:ssä.	M€	2005	2006	Korjaukset 2006	Liikevaihto	222,5	212,5	+10,0	Liikevoitto	21,5	20,5	+1,0	Verot	5,6	5,3	-0,3	Netto	15,9	15,2	+0,7			
M€	2005	2006	Korjaukset 2006																						
Liikevaihto	222,5	212,5	+10,0																						
Liikevoitto	21,5	20,5	+1,0																						
Verot	5,6	5,3	-0,3																						
Netto	15,9	15,2	+0,7																						
3	Liikevaihto, kampanja-alennukset	Tammikuun 2007 tulosta rasittavat kampanja-alennukset marras- ja joulukuulta. Vuoden 2006 liikevaihdosta ei hallituksen kokouspöytäkirjan mukaan ole vähennetty kampanja-alennuksia. IAS 18.10 mukaan vuoden 2006 liikevaihtoa olisi tullut vähentää vuodelle 2006	Konsernin ja emoyhtiön tilinpäätökseen ei ole kirjattu vuodelle 2006 kuuluvia alennuksia.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset	0,30/0,15																				

		kuuluvilla kampanja-alennuksilla. Korjausmenettely: Liikevaihdosta vähennetään 8,4 miljoonaa euroa. Tulos verojen jälkeen on 6,2 miljoonaa euroa liian suuri. Verot ovat 2,2 miljoonaa euroa liian suuret.		Tilinpäätösmerkintä kielteinen	
4	Segmenttiraportointi	Konserni ei esitä lainkaan segmenttitietoja. Konsernin harjoittamat autoliiketoiminta ja moottoripyöräliiketoiminta muodostavat molemmat oman segmenttinsä (IAS 14.35). Riskejä ja kannattavuutta seurataan hallituksen kokouksissa jaettuna autoliiketoimintaan ja moottoripyöräliiketoimintaan. Täten IAS 14.27–28:n mukaan pitäisi ensisijaisen raportoinnin olla liiketoimintaperusteista. Korjausmenettely: Liitetiedoissa esitetään IAS 14.51–67:n mukaiset tiedot autoliiketoiminnasta ja moottoripyöräliiketoiminnasta. IAS 14.69:n mukaiset tiedot maantieteellisistä segmenteistä.	Konsernitilinpäätöksen segmenttiraportointi on puutteellista.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset	0,20/0,1
5	Rahavirtalaskelma ja rahoituslaskelma	IAS 1:n sekä IAS 7:n mukaan konsernitilinpäätökseen tulee sisällyttää rahavirtalaskelma ja emoyhtiön tilinpäätökseen tulee KPL 3:1:n mukaan sisällyttää rahoituslaskelma. Korjausmenettely: Tilinpäätökseen sisällytetään konsernin rahavirtalaskelman ja emoyhtiön rahoituslaskelma.	Konserni ei ole laatinut rahavirtalaskelmaa eikä emoyhtiö ole laatinut rahoituslaskelmaa.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset.	0,1/0,1
6	Tytäryhtiön verosaaminen	Panther Motor AB:n tappioista on kirjattu laskennallista verosaamista 7,56 miljoonaa euroa. Hallituksen pöytäkirjan 15.1.2007 mukaan yhtiö on ollut pitkään tappiollinen ja yhtiön lakkauttamista valmistellaan. Laskennallisten verosaamisten hyödyntäminen tappioiden osalta ei ole todennäköistä. IAS 12.34:n mukaan tappioista syntynyttä verosaamista ei kirjata taseeseen, jos niiden hyödyntämien ei ole todennäköistä. Korjausmenettely: Laskennallisista verosaamisista kirjataan pois aiheeton verosaaminen, jolloin verot kasvavat ja tulos huononee. Laskennalliset verosaamiset -7,56 Laskennallisten verojen muutos +7,56	Konsernitilinpäätökseen kirjatut laskennalliset verot ovat 7,56 miljoonaa euroa yliarvostettuja.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunto kielteinen Tilinpäätösmerkintä kielteinen	0,20/0,1
7	Omien osakkeiden ostot	Hallitus on saanut valtuutuksen hankkia omia osakkeita enintään 511 400 kappaletta. Hallitus on hankkinut omia osakkeita 785 565 kappaletta. Vastoin osakeyhtiölain säännöksiä hankitut omat osakkeet on osakeyhtiölain 15:12:n mukaan luovutettava viivytyksettä.	Hallitus on hankkinut omia osakkeita enemmän kuin se on ollut yhtiökokouksen	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus hallitukselle	0,30/0,1

		Korjausmenettely: Omat osakkeet luovutetaan viivytyksettä.	päätöksellä valtuutettu hankkimaan niitä.	osakeyhtiölain rikkomisesta ja kielteinen lausunto vastuuvapaudesta.	
8	Osingonmaksu	Yhtiö ei ole noudattanut yhtiöjärjestystä eikä osakeyhtiölakia osinkojen maksussa. Vuoden 2005 osingonmaksupäivä oli ennen yhtiökokousta. Vuoden 2005 osingonjaossa B-osakkaille maksettiin 10 % korkeampi osinko osakkeen kirjanpidollisesta vasta-arvosta, vaikka B-osakkailla on oikeus 1,0–2,5 % korkeampaan osinkoon. Vuoden 2006 osingonjakoehdotus ei huomioi B-osakkaiden oikeutta 1,0–2,5 % korkeampaan osinkoon osakkeen kirjanpidollisesta vasta-arvosta. Korjausmenettely: Vastoin yhtiöjärjestystä maksetut osingot vuodelta 2005 peritään takaisin B-osakkailta vanhan OYL (734/1978) 12:5:n mukaisesti. Vuoden 2006 osingonjakoehdotuksessa huomioidaan osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen määräykset.	Yhtiö ei ole noudattanut yhtiöjärjestystä eikä osakeyhtiölakia osinkojen maksussa.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset Tilinpäätösmerkintä kielteinen	0,3/0,1
9	Emoyhtiön oma pääoma	Emoyhtiön osakepääoma, 19,4 miljoonaa euroa, ja konsernin osakepääoma, 25,6 miljoonaa euroa, eivät ole yhteneväiset. Emoyhtiön omassa pääomassa on selittämättömiä muutoksia (osakepääoma on kasvanut, osingonjakoa ei ole vähennetty). Liitetietojen mukaan Panther Oyj:n yhtiöjärjestyksen mukainen vähimmäisosakepääoma on 24 miljoonaa euroa, joten osakepääoma on yhtiöjärjestyksen vastainen. Korjausmenettely: Osakepääomaan tehdään tarvittavat korjaukset.	Emoyhtiön (tai konsernin) oma pääoma on virheellinen ja yhtiöjärjestyksen vastainen.	Tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja lausunnot kielteiset.	0,2/0,1
10	Tilikauden päättymisen jälkeinen tapahtuma	Konserniin on helmikuussa kokoontuneen hallituksen kokouspöytäkirjan mukaan ostettu tilikauden päättymisen jälkeen uusi, yhtiön taloudelliseen asemaan vaikuttava yhtiö. Asiasta tulisi raportoida IAS 10.21–22:n ja IFRS 3.71:n mukaan sekä kirjanpitolain 3:1.6:n mukaan toimintakertomuksessa. Korjausmenettely: Toimintakertomukseen on liitettävä selvitys yrityshankinnasta. Liitetietoihin on liitettävä ainakin seuraavat IFRS 3.67:n mukaiset tiedot: Yhdistyneiden yhteisöjen nimet: Shanghai Car Company Ltd Hankinta-ajankohta: 25.2.2007 Hankittu prosenttiosuus: 100 % Yhdistämisen hankintameno: 32 miljoonaa euroa Myös IFRS 3.67 (e)–(i):n mukaiset tiedot pitäisi antaa, mutta se ei tehtävässä annettujen tietojen perusteella ole mahdollista. Tieto tästä tulisi antaa	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tiedot tilikauden jälkeisistä tapahtumista ovat puutteellisia.	Lisätieto tilintarkastuskertomuksessa ja/tai kirjallinen raportointi hallitukselle	0,20/0,05

		liitetiedoissa.			
11	Optio-ohjelman arvostus	IFRS 2.16:n mukaan optiot arvostetaan myöntämispäivänä, joka on 21.4.2006. Optioiden merkinnälle on asetettu ehto, että henkilöiden on oltava konsernin palveluksessa merkintä-ajan alkaessa. Konsernin estimaatti on, että optioita merkitään 720 000, joten tätä lukua tulee käyttää laskelmassa. IFRS 2.20:n mukaan yhtiön tulee arvioida merkittävien optioiden määrä. IFRS 2.15:n mukaan optio-ohjelmasta yllä olevin perustein määritelty kulu kirjataan ansaintakaudella kuluksi ja omaan pääomaan. Korjausmenettely: Optioiden arvo on 720 000 kpl x 5,3 miljoonaa euroa = 3,8 miljoonaa euroa, joka kirjataan kuluksi ajalla 21.4.2006–31.12.2007. Vuodelle 2006 tulisi näin ollen kirjata kulu 1,6 miljoonaa euroa (255/620 pv), ja vuodelle 2007 2,2 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut cr 5,2 miljoonaa euroa Henkilöstökulut dt 1,6 miljoonaa euroa Velat dt 5,2 miljoonaa euroa Oma pääoma cr 1,6 miljoonaa euroa Verot perustuvat vero-osaston laatimaan laskelmaan (konserni on hyödyntänyt vähennystä muissa maissa), joka on tarkastettu. Verot tulee kirjata täysimääräisesti tuloslaskelmaan, kun hyöty on pienempi kuin konsernin verokannalla laskettuna (IAS 12:68 c), eli niiden osalta korjausta ei tehdä.	Optio-ohjelmaan liittyviä kuluja on kirjattu liikaa tilikaudelle 2006. Vasta-erä on merkitty virheellisesti velkoihin.	Kirjallinen raportointi hallitukselle	0,30/0,2
12	Selvitystila tilikauden päättymisen jälkeen	Tilintarkastajan raportin mukaan Germa GmbH on asetettu selvitystilaan tilikauden päättymisen jälkeen. Ennen tilinpäätöksen allekirjoittamista on varmistunut, ettei saatavasta tulla saamaan suoritusta. Korjausmenettely: Myyntisaaminen 2,6 miljoonaa euroa on kirjattava alas IAS 10.9 b (i):n perusteella.	Tilinpäätökseen sisältyy 2,6 miljoonan euron arvoton myyntisaaminen.	Kirjallinen raportointi hallitukselle	0,1/0,05
13	Olennaisuus	Olennaisuus on määritelty hyväksyttävällä tavalla.			0,1
14	Toimintakertomus	Toimintakertomuksesta puuttuvat ainakin seuraavat tiedot: • ympäristöasiat, • olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen, • tiedot omista osakkeista, pääasiallinen sisältö maksullista osakeantia, koskevasta päätöksestä, tiedot optio-oikeuksien antamista koskevasta päätöksestä (OYL 8:7.3) ja pääasialliset ehdot aikaisemmin annettuihin	Toimintakertomus ei sisällä kaikkia vaadittuja tietoja.	Kirjallinen raportointi hallitukselle	0,4/0,1

		- optio-oikeuksiin perustuvassa osakemerkinnässä (OYL 8:7.4) sekä tunnusluvut ja tiedot palkoista ja palkkioista. Lisäksi: - Tiedot riskeistä ja merkittävistä epävarmuustekijöistä ovat suppeat. - Toimintakertomuksessa on numerovirheitä (optio-oikeudet, omat osakkeet). - Toimintakertomuksessa esitetyistä luvuista puuttuu vertailutiedot kahdelta vuodelta. Korjausmenettely: Toimintakertomukseen lisätään puuttuvat tiedot/ korjataan virheelliset tiedot.			
15	Liitetiedot, esimerkkejä	Liitetiedoista puuttuvat ainakin seuraavat tiedot: - johdon harkintaan ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät (IAS 1.113 ja IAS 1.116), - yrittäjäkaupat -liitetiedossa kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä tai perustelu puutteelle (IFRS 3.67 f), - arvon alentumistestauksia koskevat tiedot sekä tilikaudella kirjatusta arvonalentumisesta IAS 36:n edellyttämiä tietoja (IAS 36.134, 131 ja 130) sekä - laskelma voitonjakokelpoisista varoista. Lisäksi: - Laadintaperiaatteiden mukaan optio-oikeuksien merkintä kirjataan ylikurssirahastoon. OYL 10:3:n mukaan se tulee kirjata sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. - Laadintaperiaatteiden mukaan suojausinstrumenttien käyvät arvot kirjataan suojausrahastoon. IAS 39.95 mukaan tehoton osuus kirjataan tulosvaikutteisesti. Korjausmenettely: Liitetietoihin lisätään puuttuvat tiedot/ korjataan virheelliset tiedot.	Annetut liitetiedot ovat puutteelliset.	Kirjallinen tai muu raportointi hallitukselle tai johdolle	Enintään yhteensä 0,2
16	Muita havaintoja	Liikearvon arvonalentuminen tulisi testata uudestaan vuodenvaihteessa johtuen muuttuneista olosuhteista (budjettinäkömät, tytäryhtiön alasajo). Yhtiökokousasiat: - Pöytäkirjasta puuttuu äänimäärät osakkeittain. - Kutsu on lähetettävä kirjallisesti, jos käsitellään omien osakkeiden hankintaa OYL 9:9:n mukaan. - Tilinpäätöstä ei ole vahvistettu (ainoastaan tuloslaskelma ja tase).		Kirjallinen tai muu raportointi hallitukselle	Enintään yhteensä 0,4

		Omista osakkeista saatu myyntivoitto on kirjattu voittovaroihin eikä sijoitetun oman pääoman rahastoon OYL 9:6 mukaan. Corporate Governance -suosituksia ei ole noudatettu (hallituksen jäseniä on neljä suositellun minimin viiden sijasta, tiedot tilintarkastajille maksetuista palkkioista puuttuvat). Tulee varmistaa, että tytäryhtiöitä koskeva siirtohinnoitteludokumentaatio on ajan tasalla.			

Yhteensä 7,0 pistettä

Tehtävä 2 (2 pistettä)

	Pisteet
2 a) (1,8 pistettä)	
Esimerkki tilintarkastuskertomukseksi	
TILINTARKASTUSKERTOMUS	0,01
Panther Oyj:n osakkeenomistajille	0,01
Olemme tarkastaneet Panther Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1–31.12.2006. Hallitus ja toimitusjohtaja ovat laatineet EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laaditun konsernitilinpäätöksen sekä Suomessa voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaisesti laaditun toimintakertomuksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen, joka sisältää emoyhtiön taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon konsernitilinpäätöksestä sekä emoyhtiön tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja hallinnosta.	0,03
Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, etteivät tilinpäätös ja toimintakertomus sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty emoyhtiön hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.	0,02
Tilintarkastuslain 19 §:n 2 momentin mukaisena muistutuksena esitämme seuraavaa:	0,1/-0,1
Hallitus on hankkinut omia osakkeita OYL 15:12:n vastaisesti.	0,2/-0,1
Osingonjaossa ei ole noudatettu osakeyhtiölain eikä yhtiöjärjestyksen määräyksiä.	0,1
Konsernitilinpäätöksestä puuttuvat IAS 7 -standardin mukainen rahavirtalaskelma sekä IAS 14 -standardin mukaiset segmenttitiedot ja emoyhtiön tilinpäätöksestä KPL 3:1:n mukainen rahoituslaskelma.	0,1
Konsernin ja emoyhtiön vuoden 2006 liikevaihto on 10 miljoonaa euroa liian pieni ja tulos 0,7 miljoonaa euroa liian pieni johtuen väärillä tilikausilla tuloutetusta liikevaihdosta. Edellisten tilikausien voitto on 15,9 miljoonaa euroa liian korkea johtuen aikaisempina tilikausina väärin tuloutetuista liikevaihdoista.	0,2
Konsernin ja emoyhtiön vuoden 2006 liikevaihto on 8,4 miljoonaa euroa liian suuri ja tulos 6,2 miljoonaa euroa	0,1

liian suuri johtuen kirjaamattomista asiakkaille myönnettyistä kampanja-alennuksista.	
Konsernitaseessa on tappioihin liittyviä laskennallisia verosaamisia 7,56 miljoonaa euroa, jotka tulisi kirjata kuluksi, koska niitä ei todennäköisesti pystytä hyödyntämään.	0,1
Konsernin voitto on 6,25 miljoonaa euroa liian suuri johtuen Romo Auto AZ:n liian pienistä poistoista (4,05 miljoonaa euroa), tulokseen puretusta virheellisestä varauksesta (0,68 miljoonaa euroa) sekä yrityskaupan yhteydessä hankitun rakennuksen myyntivoiton virheellisestä tuloutuksesta (1,52 miljoonaa euroa). Konsernin liikearvo on 6,56 miljoonaa euroa liian suuri, koska siihen on sisällytetty Romo Auto AZ:n tuotemerkkejä (4,36 miljoonaa euroa), rakennukselle kohdistettava käypä arvo (1,52 miljoonaa euroa) sekä virheellisesti kirjattu varaus (0,68 miljoonaa euroa).	0,2
Emoyhtiön osakepääoma ei täsmää konsernin osakepääomaan eikä se ole yhtiöjärjestyksen mukainen. Emoyhtiön oman pääoman muutokset eivät täsmää konsernin oman pääoman muutoksiin osingonjaon ja omien osakkeiden oston osalta.	0,1
Konsernitilinpäätös	
EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laadittu konsernitilinpäätös ei anna näiden standardien ja kirjanpitolain tarkoittamalla tavalla oikeita ja riittäviä tietoja konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.	0,1
Emoyhtiön tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto	
Emoyhtiön tilinpäätöstä ei ole laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti eikä se anna kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeita ja riittäviä tietoja emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.	0,1
Toimintakertomusta ei ole laadittu kirjanpitolain ja toimintakertomuksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Toimintakertomus ei ole yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa eikä anna kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeita ja riittäviä tietoja konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.	0,1
Konsernitilinpäätöstä ja emoyhtiön tilinpäätöstä ei voida vahvistaa eikä vastuuvapautta myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tuloksen käsittelystä ei ole osakeyhtiölain mukainen.	0,1

Lisätietona ilmoitamme, että Panther Oyj:n hallitus on tilikauden päättymisen jälkeen allekirjoittanut sopimuksen, jolla se on hankkinut omistukseensa Shanghai Car Company Ltd-nimisen yhtiön Kiinasta.	0,1
Helsingissä, 28.2.2007	0,01
Tilkkarit Oy, KHT-yhteisö	0,01
<i>Kari Välkky</i>	
Kari Välkky, KHT	0,01
2 b) (0,2 pistettä)	
Esimerkki hyväksyttävästä tilinpäätösmerkinnästä	
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	
Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ei ole laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.	0,2
Helsingissä, 28.2.2007	
Tilkkarit Oy, KHT-yhteisö	
<i>Kari Välkky</i>	
Kari Välkky, KHT	

Tehtävä 3 (1 piste)

	pisteytys
Suomalainen yhtiö voi laatia tilinpäätöksensä joko kirjanpitolain tai IFRS-standardien mukaisesti. Vastauksena on siten hyväksytty tehtävässä esitettyjen tapahtumien käsittely sekä FAS:n mukaisessa rahoituslaskelmassa että IAS 7:n mukaisessa rahavirtalaskelmassa.	
Rahoituslaskelmasta säädetään KPL 3:1.1 ja 3 momenteissa. Rahoituslaskelman sisällöstä säädetään KPA 2:1:ssä.	0,05
Kirjanpitolautakunta on antanut 30.1.2007 yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta. Vaihtoehtoisesti: IAS 7-standardissa määritellään IFRS:n mukaisesta rahavirtalaskelmasta.	0,05
1) Kyseessä on osakevaihto, jossa ei käytetä lainkaan rahaa. Tällöin hankinnalla ei ole vaikutusta emoyhtiön rahoituslaskelmaan.	0,25
Kirjanpitolautakunnan yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta kohta 6.1. tai IAS 7.43–44	0,05
2) Lainojen nostot ja takaisinmaksut esitetään rahoituksen rahavirtojen pääryhmässä bruttomääräisinä. Nostojen ja takaisinmaksujen nettomääräinen esittäminen voi olla perusteltua sellaisten lyhytaikaisten lainojen kohdalla, joiden laina-aika on vähemmän kuin 3 kuukautta.	0,25
Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen kohdat 4.3 ja/tai 4.5 tai IAS 7.22–23 (c)	0,05
3) Myyntihinta esitetään investointien rahavirrassa. Investointien rahavirtaan kuuluu mm. pysyviin vastaaviin kuuluvien aineellisten hyödykkeiden myynnistä saadut maksut.	0,25
Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen kohta 4.2. ja/tai 4.10 tai IAS 7.16 (b)	0,05

YHTEENSÄ 10,0 PISTETTÄ